

gebouwd. De theatraliteit van de kermisshow, van de 'verstrooiing' en van het warenhuis (met exotica en special events inclusief) primeert enigszins op de theatraliteit van de interruptie die Benjamin zo hoog in het vaandel droeg. We krijgen accurate en informatieve analyses over het kopiëren van *Ordo Stellae*, over wedstrijden voor voetboogschutters, blijde intredes, zottenfeesten, duivelscènes, schooldrama, bouw van een schouwburg, prijzen, oprichting van toneelmusea en theaters, premières, enz. Eerder een théâtre de variétés dan een materialistisch-episch theater à la Benjamin/Brecht, een theater van het anonieme à la Braudel of een theater van de wantrouwe geschiedschrijving à la Foucault. Zelden worden mythes tegen mythes uitgespeeld, of staat het verhaal in het teken van de zelfreflectie: de overheersende ideologie is die van de traditionele historische geschiedschrijving, een relaas van de feiten: geen structurele, maar ook geen postmoderne geschiedschrijving dus! Door van het ene evenement een sprong te maken naar het andere, wordt de lezer geconfronteerd met het grillige verloop van de geschiedenis. Zeer belangrijk zijn ook de historische lijnen die ontstaan uit de opeenvolging van schitterend beeldmateriaal. Nergens verdwijnt de geschiedschrijving achter de anekdote, telkens wordt het evenement exemplarisch voor een bepaalde situatie of evolutie.

In een andere bijdrage (cf. *Spiegel der Letteren*) bespreken we binnenkort het hele werk meer gedetailleerd. Van onschatbaar belang zijn de bijdragen over het theater in de Nederlanden tot in de achttiende eeuw, de bijdragen van Erenstein (over *Ordo Stellae* en diverse andere), F. Van Oostrom (over Maerlant, episch drama en recht), B.A.M. Ramakers, J. Reynaert, M. Spies, W. Waterschoot (over de blijde intredes en intochten), K. Porteman (over jezuïetentoneel, de Muntshouwburg), H. Pleij (over duvelrieën, zottenfeest), w.m.h. Hummelen (over opvoeringspraktijken, schouwburgen en rederijkersspelen), B. Albach (over de eerste vrouwelijke acteur), R.J. Veltkamp, A. Hanou, H.H.J. De Leeuwe, enz. Ervaren en jonge schrijvers, historici, literatuurhistorici en theaterhistorici hebben op dit vlak erg goede bijdragen afgeleverd.

Eerder ontgoochelend is het beeld dat ontstaat van onze eigenste twintigste eeuw. Meteen na het lezen van de geselecteerde momentopnames zou men het verleden al opnieuw aan het woord willen laten. De verdringing is te groot. Sommige cruciale ontwikkelingen voor de podiumkunsten en bepalende figuren lijken nu al vergeten, terwijl ze nog steeds een grote rol spelen: het vaak aangehaalde voorbeeld van Jan Joris Lamers die gewoonweg vergeten

wordt (!), Gerardjan Rijnders die indirect via zijn vormgever Paul Gallis ter sprake komt, een absolute onderbelichting van de 'Vlaamse golf' (o.m. Blauwe Maandag Cie, Ivo Van Hove, Anne Teresa De Keersmaeker, enz.), niets over toneelcritici, reflectie of schrijvers in Vlaanderen, over de ontruiming van de Beurschouwburg, enz. Nog heel wat memorabele theatergebeurtenissen wachten op een passende herinnering. Andere fenomenen kregen vrij snel de rode loper van de memorial uitgerold: Teneeter, Cuyk-schouwburg, enz. Bestuderen wat vergeten is, wat onder- en overbelicht wordt, brengt ons bij de ideologie in actie, de opties van deze geschiedenis (vaak tegen wil en dank). Treffend blijft het overwicht van het grote en officiële theater in de verhalen, van de officiële openbare evenementen, enz. op de perifere veranderingen in de loop van de jaren '80.

Toch hebben we hier te maken met een onschatbare bijdrage tot de geschiedschrijving. Voor het eerst wordt hier een poging gedaan om de geschiedenis van deze eeuw in kaart te brengen vanuit een vrij belangeloos perspectief, nl. dat van de theater- of literatuurhistoricus. Hierdoor dient de geschiedschrijving niet meteen de belangen van één of andere praktijk. In de overigens geschiedenisgeile jaren '90 is het meestal wel anders geweest. Een mooi voorbeeld is een belangrijk historisch relaas als *Humus* (1993), de officieuze geschiedenis van het Kaaitheater, waar de Vlaamse geschiedenis van de podiumkunsten verschijnt met het Kaaitheater in het centrum. Een dergelijke geschiedenis concentreert en beweegt een niet onbelangrijk symbolisch kapitaal (het verleden) in het voordeel van een bepaalde artistieke praktijk. Helemaal legitiem vanuit een socio-artistiek standpunt, problematisch vanuit een historisch standpunt. De historicus moet m.i. toch in eerste instantie een vogelperspectief hanteren, en zich niet laten betrappen in een te duidelijke legitimerende praktijk.

In dit opzicht kunnen we de initiatieven van Erenstein, het Nederlands Theater Instituut (o.m. publicaties over Actie Tomaat), het Vlaams Theater Instituut (*Kritisch Theater Lexicon*), maar ook van de initiatiefnemers van het boek *Dans in Vlaanderen*, om opnieuw een stem te verlenen aan die historicus, alleen maar toejuichen. In een aantal gevallen is men echter zonder al te veel reflectie overgegaan van de rol van legitimerende dramaturg-historicus, via de criticus-historicus naar de rol van de eigentijdse historicus. Het gebrek aan methodologische bezinning, bepaling van invalshoek, houding t.o.v. de officiële geschiedschrijvingen laat zich duidelijk voelen, het gebrek aan

onderlegde publicisten eveneens. Dit euvel wordt niet opgelost door de veelstemmigheid, die in de meeste publicaties wordt gehanteerd als voorlopige oplossing in afwachting dat een nieuw gild van historici opstaat. Fundamenteel lijkt me dat de discussie rond deze publicaties wordt geopend.

In afwachting van een meer systematische en consequente geschiedschrijving van de podiumkunsten in deze eeuw, zijn we bijzonder tevreden dat er eindelijk professioneel werk wordt gemaakt van de constructie (en deconstructie hopelijk) van ons collectieve theatergeheugen.